

itt, a hol két ajtó állt ellen a víz betódulásának, ily gyorsan nőtt az áradat, mi történhetett oda kűn? Ez csak képzélni lehetett, tudni nem. Mert vak éjszaka volt, koromsötétség, melyben egy lámpa, vagy gyertya tehetetlen világa alig hatolhat négy, öt ölnyire. Az előcsarnok ajtaját kinyitva megtekintém, ha nem lehetne áthatolni a kertbe, hol a leányok nagyanyja, nagynénjök és legfiatalabb nővérük tölté a rettenetes éjszakát? Egyik kezében gyertyával, másikban egy nagy bottal indultam a lépcsőn le, ép midőn az áradat betört a nagy kaput s rettenetes áradat rohan végig az udvaron, bősziúlen sodorva szennyes hátán gerendát, hordót, kitört fákat, szemetet. Egy lépést sem lehetett előre menni s mellig érő s még mindig növe vízben s nagy erővel kellett visszakapaszkodni az előcsarnokba, bezárva ennek üvegajtáját. Kűn a háborodottan rohanó vízár bömbölése hallatszott, fen az anya és nővérek kétségbeesett sírása. Így telt el majd egy óra. A vigasz, a bátorítás szava nem érhetett itt semmit, az egyedüli a mi még e csüggéd nőkre lelket adott: az imádság volt. A vízzel megtelt szobákban hárman, én és két nő, némi dologhoz fogtunk, a butorokat egymásra rakva, hogy legalább a víz hidegségét a munka melegével egyensúlyozzuk, majd a padlásra sietők fel, hogy a padlásablakon át segélyért kiáltass. Az emberi hang azonban elveszett a víz szörnyű zajlásában. Csak néha hallék egy-egy recsenést, házak összeomlását a szomszédságban. Fél óra múlva a padlásablakból 2 embert pillanték meg, kik az utca túloldalán fákyla mellett bajlódtek valamivel. Oda kiálték, a mint erőm engedte: Itt e ház kerti lakában négy ember van életveszélyben, segítsenek, mert a felsőházból kimmenni nem lehet. Ott foly az áradat sodra! Kiallítottak vissza valamit, de nem érttem, hogy mit. Nemsokára egy új fákyla fénye pirosták meg a szürke, mocskos áradatot. Egy tüzöltő jött, többedmagával, a ki meghallá második segélykiáltásomat s elszántan hatolt a ház felé. De nagy kerülőt kellett tennie, nehogy olkapja a víz sodrása. Jöttek aztán a kitört kerítésen át, a fal mellett mellig állva a vízben. A padról kötelet kerítünk s egy derék önkényes tüzöltő derekára kötve, megindult a mentési vállalat. — Nehezen ment, de egy jó félóra múlva hátton hozták ki az agg nagyanyát, ennek leányát s a legifjabb nővérét, kik a halálfelelem legiszonyubb óráit állották ki. Már csak fejük volt kűn a vízből. Ha csak keveset nő még az áradat, oda vesznek. Még ha nem egyetlen nővérem családjával, hanem egészen idegenekkel történt volna is az, a mit itt elbeszéltek, melyen megrendülve emlékez-ném rá életem utolsó órájáig. A kétségbeesés sírását az öröm sírása váltotta fel. Az anyagi kárra ki gondolt volna most, midőn élni látta azokat, kiket már holtaknak hitt. E pillanatban — bár a víz még tombolt, a szobában, hol csuronvizes ingekben borultak egymásra anya és leánya, meg a nővérek, — a boldogság fénye ragyogott a szerencsétlenség északájában. Hisz nem vesztették el a legfőbbet: egymást!

A hidakat mindenfelé elsodorván a víz, a közlekedés nagyon bajos volt még akkor is, midőn itt-ott pár gerendát alkalmaztak padlónak. Csak itt-ott lehetett a romboló vizek partjainál széttekinteni. Mindenütt iszonyu romlás képe. A legvaszkosabb kertfalak is, minő például a minoritáké, ledőittek. Szemben a megyei kórházban a betegek ágyait fölemelte az ablakon beomló víz s ott lebegtek közel a mennyezethez. Itt csak egy hülye kis lány veszett el. A hidak helyén, malmok mellett, gerendákból, háztetőkből, hordókból, magas torlaszok támadtak, melyeknek tömegéből egymás után szedték ki az elpusztult barmot, (tehenet, kecskét, sertést), s fájdalom, itt ott emberek holttestét is. Nehol a házaknak még a helye is elpusztult s a vízparti erős, nagy kőházak hátsó fele ledőlt. Egy emeletes szoba megmaradt falán kalitkában ugrált egy madárka s csicserege köszönté a kelő napot, mely csak úgy mosolygott, mint más-kor. E boldog madár mit sem tudott arról, a mi körülte történt.

A vésznap óta történekről még a következő jelentések érkeztek:

A vészbizottság elhatározta, hogy a közkórház beteget a minoriták zárdájába tétessenek, míg a kórház az árviz rongálásól helyrehozatik. Samassa egri érsek 5000 frtot küldött az inségek felsegülésére. Ma Rohony, 6 felsége szárnysegéde 5000 frtot hozott, mely ő Felsége akaratához képest azonnal kiosztatik az inségek között. Eddig hivatalosan megtalált halott 250 van, hogy mennyi jön még össze, tudni nem lehet, a torlaszok még nem távolíthatók el. A hol csak dolgoznak, mindenütt újabb hullákat találnak. Az alispán jelenti, hogy az alsóbb falvakban a vízmentés sok oda hordott hullát találtak, a vészbizottság elhatározta, hogy azok most már ne hozassanak a városba, hanem a helyszínen temetessenek el.

A városban talált halottak különböző helyekre hordattak össze, hol egy ideig közszemlére levén kitéve, tegnap nagy részét mellett eltemették. Harangzás a temetésnél betiltatott. A halottakat a víz messze elhurcolta; a Sajóból Zolca és Ónod mellett is fogtak ki holttesteket. A vízár okozta károkat eddig teljes mérvökben lehetetlen pontosan felbecsülni. Egy távirat szerint maga a város 370 ezer frt kárt szenvedett.

Állatok több ezren felül estek áldozatul, ki-

vált sertés, ló, apró marha. A sertészhiladákban és marhaállásokban minden tönkre ment. A buza-vásár granáriumban és a pincékben ezer és ezer mázsa gabona pusztul el. A nyomor kimondatlan. A megyei és városi hatóság a helybeli katonasággal páratlan feloldozással működik. Soltész Nagy Kálmán polgármester fáradhatlan buzgalommal éjjel-nappal résen áll. A környékről észrelve rendeltetnek be a napszámosok és fuvarosok. A szolgabírák kenyeret, élelmi szert szállítanak a városba; a megye alispánja kérő szótatot intéz a közönséghez.

Fü r d ő i l e v é l .

(Tálnk utolsó.)

Előpatak, 1878. szept. 4.

A sétány padján guggolva megakod koványó tekintetem a hárs sárguló levelén. Aztán elgondolkozom nagyon, magam sem tudnám megmondani mi felett.

A nap melegen süt le még a tiszta égről, olyan pompás az idő, hogy az évadnak jókora részét megszégyeníti, a madár csicsereg még a fágón s mégis olyan nyomasztó érzések fognak el.

Hej az a sárguló falevél, sokat regél az elmúlt szebb napokról, midőn, ha csakugy szakadt is a zápor, gondatlanul csapongott a kedély.

Haldoklik az évad, öszül a természet. A „vénesszonyok nyarat“ hirdeti a végig sohajtó szélroham, melytől a falevél elsárgul s az ember ugy elbusulja magát, mintha egy fiatal leányt temetnének. Mintha a színházat látán, midőn a függöny legördült már s a lámpákat otlogatják. A közönség eltávozott s a hátramaradót a fényár helyett komor homály környezi, miközben fülében cseng még a hallott dallam.

De mi ez?

Valóságos hangok csendülnek füleimbe. Nem valami „nyögdelő gyenge lengzet“ biz az, hanem meglehetősen nyugodt trombitahangon.

Oh Lecocq ha hallanád a te „Angot asszony leányát“! fogadni mernék egy pár frankfurtban, hogy soha több operettet nem szerzenél.

Még a zene sem képes többé felvidítani. Bizony nem is a régi hangok ezek! Olyan „kényszermunkák“nak látszik, vagy helyesebben hallatszik. Nincs is sok ok a precízításra és lelkiismeret-játékra. Az igények csökkennek egyfelől, az inger megszűnt másfelől. S így is jól van, midőn roszabbul is lehetne.

Buvárkodva akadhatsz itt-ott egy megkésétt vendégre, a kit csak pontos megtartása gyógyidejének bilincsel még arra, hogy átkozottul unalmas egyedüliségben végig kopogjon a befödött patak felett.

Örül is a lélek, midőn a horizon szélén fel-tűnik még egy emberi alak, kit ismerősként üdvözölhet. Aztán egymásba kapaszkodva együtt kopattják a padlót s isszák saját és egymás egész-ségére a borvizet.

Még a vízmerítő fátk is letettek nyakukból vagy három sor gyöngyöt, s csak „kis disz“ben jelennek meg, 6 sorral. Ennyi vendégért azt is luxusnak tartják.

Hanem a Nikuláj meg a Juon egy cseppet sem bánja, hogy a sok cifra uri népséget elfújta „az ősz hideg szele“. Dehogy bánják. Hiszen a szegény Nikuláj meg Juonnal a bogárszemű Anica s a holiófürti Maruca tiz álló hétig csak ugy félvállról állott szóba az „uri népség mián“. Most pedig nagy lelkigyönyörűségükre, még a szép szót is bőven vesztegetik, ha ugyan a „kadét“ urfi „privadiner“ével privát passióból valamelyik szomszéd közséből ki nem sétalvagott. Az uj csillagok feltűntével bizony a szegény Nikulájnak meg Juonnak csillaga rövid időre ismét kődbevész.

Nem veszélyes többé, ha a fürdőn átutazók kocsija az „ut zán“ (a mint a figyelmeztető táblákon ékeskedik) sebesen hajt is; gyermekcsoport, női közönség, kit elgázolás veszélyeztetne, már a fürdői nyugalmat phenik ki — otthon. A diszes női közönségre legfőkébb egy-egy megunt ruhadarab emlékeztet, melyben elvadott szobaleány vadássza a hatást.

Üzlete előtt ilhét pipázgatva a vendéglős és kereskedő; a teendők nem foglalják el mind két kezét, a siesta alatt ráér összeszámolni nyereségét. Ugy látszik meg van vele elégedve.

Ma reggel Móra bácsinak csak husz kifli kellett. Az uszonnhöz már tizenhét darab. Mikor ennek négyzetgyökére száll alá a szükséges mennyiség akkor én is — szőköm innen. — Felkeresem azt a mamát kinek oly szép két leánya és két még szebb huga van.

Elébe állók: s azt mondom: „Asszonyom! Nyugalmat csak Thomyris kisasszony kezével nyerhetem vissza!

Tálnk csak nem fogom azon választ kapni, a mit egy alkalommal egyik uszálytáposónak adott, Schillert citálva:

„Raum für Alle
Hat die Erde,
Was verfolgt du
Meine Heerde?“

Ha pedig a fátum azt akarná, hogy ilyenén módon kudarcot valljak, akkor meg — dehogy! akkor nyakamba veszem a világot s meg sem állok Japánig. A viszontlátásig! — tálnk onnan. —

V i d é k i é l e t .

A szeszölözés tilalma*)

Kézdi-Vásárhely, 1878. szept. 3.

Tekintetes szerkesztő ur!

A mitől föltűnik, tényre vált. Ma már városunkban valamennyi pálinkafőző kis üst hivatalosan le van pecsételve. A damoklesi kard lehullott; lehullott és megölte székely népünk főfoglalkozását, kereset ágát, életmódját. A ki tudja, mekkora életkérdés volt a székely népre nézve a szabad kis üstös pálinkafőzés; hány szegény családnak adta az meg kenyerét; hány székely ember kezében volt ez az „ultimum remedium“ szemben a természetnek itt nálunk általános szükmarkuságával: az nem fog csodálkozni, hogy ennek beszüntetésével damoklesi kard hullott a székely nép fejére. Igaz, hogy e kiváltság tőlünk elvitetvén, kiterjesztett bizonyos értelemben az egész országra; ez méltányos, ez ellen szónok nincs, mert letűnt a „privilegiumok kora“: de nem hagyhatjuk szó nélkül azt, hogy vajjon tekinthető volt-e e kedvezmény a székelyfölkre nézve kiváltságnak és tekinthető volt-e csak annak?

Ha a Duna, Tisza partján, a délibábok uzarjában állott vala az fenn, hol a föld nagy uszorával adja vissza a neki kölcsönzött tőkét; hol „a kalászkok oceanja ringatózik aranyárgán“ ott tekinthető lett volna természetesen „privilegiumnak“ a szó renaissance kori értelmében is jogosan; de itt nálunk, hol a föld, bár a világ legszorgalmasabb népe mivel, alig ad annyit, miből tengetni tudná magát: itt kiváltságnak, de még kedvezménynek sem tekinthető, hanem, igenis, jogos kárpótlásnak, mit a természet helyett a társadalom köteles nyujtani.

Tény, hogy az ország törvénye particularis érdekeknek nem szolgálhat; épen azért nem, mert egy ország törvénye az. De méltánytalan mindenest-re oly törvényt hozni, melynek általános kötelező ereje következtében, az ország többi részétől phisikai körülményei miatt végtelenül különböző része suttatik, annak népe a megélhetésre képtelenné tetetik; szóval: az oly törvény, mely a particularis érdekekkel épen semmit sem törődik. Ezt elismerte a törvényhozás, midőn a székely nemzet részére a szabad pálinkafőzést, mint kárpótlást nyujtotta. Lehet-e tehát következtetés nélkül attól megfosztani? Mert a körülmények nálunk most is csak oly nyomasztók, mint akkor, tán nyomasztóbbak; szaporodunk; ez a kis föld nem bír eltartani; de szaporodunk saját vesztünkre és egyre ijesztebb alakban tűnik fel az a rém, a mit ugy hívunk, hogy: „székely kivándorlás!“

De ha már megszüntette a törvényhozás a szabad pálinkafőzés jogát, miért épen most szeptembertől kezdődőleg? Miért nem lehetett volna az erre vonatkozó törvénycikk hatályát legalább 1879. január 1-ére hátra tolni? Négy hó kevés idő, az igaz, de most, midőn az évi 2 frt ugys be van fizetve minden üst után; midőn a nép behordott gabonáját ez uton — épen csak e négy hó alatt tudta volna hasznosítani; midőn a honvédség is gyakorlatra be lévén hívva, ezen kereső kezeknek helyét az otthon maradtakká másképp nem, csak ezuton lettek volna képesek pótolni: — most négy hó sok idő; elég arra, hogy sok családot tönkre tegyen!

Gondolja meg tehát a törvényhozás, gondolják meg a székelyföldi képviselők, hogy itt nem egyéni érdek, de egy nemzet létkérdése forog fenn; és használják fel megválasztott képviselőink minden befolyásukat arra, hogy a törvényhozás a székely nemzetnek e jogát ujból visszaadja, vagy nyujtson érte hasonló értékű kárpótlást, adjon a nép kezébe megfelelő foglalkozást!

— y — 1.

F e l h í v á s

Háromszék közönségéhez!

A házi ipart és ipari oktatást terjesztő székely egyesület sepsi-szentgyörgyi szövészetű tanműhelyéből az ott tanuló növendékek munkáiból a nagyméltóságú földmivelés-, ipar- és kereskedelemügyi miniszteriumhoz f. évi ápril hóban mutatványok küldettek fel, melyek felől miniszter ut ő nagyméltóságú legnagyobb megelégedéssel emlékezett meg; ugyanakkor értesült egyesületünk arról is, hogy szövészetű műhelyünk az említett miniszterium küldöttje és még mások által is, kik különösen a székely ipar s ezek között is a szövészetű iparnak nagy pártolói f. évi szeptember 12-én meglátogatattik, mely alkalommal az első vizsgát is rendezzük a szövészetű tanműhely növendékeivel.

Egyesületünk vendégeinek a székely szövészetű ipart bemutatandó, akkorra egy szövészetű

*) Mikor az itt elmondottak közlését méltányosnak tartjuk, egyszersmind nem mulasztjuk az érdeklettek megnyugtására a m. k. pénzügyminiszternek e tárgyban adott s lapunkban is közölt ígéretére szives figyelmüket felhívni, melynél fogva az uj országgyűlés megnyitásával, tekintete fogja venni a miniszter ut a székelység érdekeit. Szerk.